

STORTINGET

Grunnlovsforslag 16

(2019–2020)

Grunnlovsforslag fra Bjørnar Moxnes

Dokument 12:16 (2019–2020)

Grunnlovsforslag fra Bjørnar Moxnes om endring i § 59 (om lavere sperregrense for utjevningsmandater)

Til Stortinget

Bakgrunn

Valglovutvalget (NOU 2020:6 Frie og hemmelige valg) peker på at disproporsjonaliteten i den norske valgordningen i størst grad skyldes at partiene som ikke kommer over sperregrensa på fire prosent, er underrepresentert på Stortinget. Utvalgets flertall går derfor inn for å nedjustere sperregrensa som det mest hensiktsmessige tiltaket for å gjøre valgordningen mer proporsjonal.

Dagens valgordning favoriserer de største partiene, gjør det vanskelig å presentere nye alternativer for velgerne og fører til at urimelig mange stemmer ikke fører til representasjon. Frykten for fragmentering er ikke godt nok begrunnet til at det kan forsvare det som i realiteten er en svekkelse av det representative demokratiet.

I dagens storting har hver representant fra de seks største partiene i snitt om lag 16 000 velgere bak seg, mens Rødts ene representant har støtte fra 70 522 velgere og Miljøpartiet De Grønnes representant 94 788 velgere. Når veien blir lang fra avgitt stemme til representasjon på Stortinget, kan det bidra til å svekke oppslutningen om demokratiet.

Danmark har en valgordning med en sperregrense på to prosent, noe som bidrar vesentlig til at de jevnt over scorer langt bedre enn Norge når proporsjonalitet

måles med det som kalles Gallaghers minste kvadraters metode. Jevnt over ligger Danmark de siste førti årene under to på denne målingen, mens Norge i snitt ligger mellom tre og fem.

Dette gir likevel ikke fragmentering – jevnt over har danskene ved de siste valgene valgt inn ett til to flere partier til Folketinget enn norske velgere har til Stortinget. Det nåværende Folketinget består av elleve partier (representantene fra Grønland og Færøyene ikke medregnet) mot Stortingets ni. Danmark har dessuten en ordning der også alle partier som har vunnet minst ett distriktsmandat, også kvalifiserer til utjevningsmandater.

Forslaget fremmes både i en form basert på endring av paragrafen iht. forslag i NOU 2020:6 Frie og hemmelige valg – Ny valglov, og i en form som tar utgangspunkt i gjeldende lovtekst.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Alternativ 1:

§ 59 femte ledd skal lyde:

Intet parti kan tildeles noe utjevningsmandat med mindre det har fått minst 2 prosent av det samlede stemmetall for hele riket.

–

Ingen parti kan få utjammingsmandat utan å ha fått minst 2 prosent av det samla røystetalet for heile riket.

Alternativ 2:

§ 59 tredje ledd skal lyde:

Utjevningsmandatene fordeles mellom de registrerte politiske partiene som har stilt liste i alle valgdistriktenes og har fått minst to prosent av de godkjente stemmene i hele riket.

–

Utjevningsmandata blir delte mellom dei registrerte politiske partia som har stilt liste i alle valdistrikta og har fått minst to prosent av dei godkjende røystene i heile riket.

30. september 2020

Bjørnar Moxnes

Referert i Stortingets møte 30. september 2020.

«Forslaget blir under presidentens ansvar å bekjentgjøre ved trykken for å komme til avgjørelse på første, annet eller tredje storting etter neste valg.»

Tone Wilhelmsen Trøen

president